

PROV KÄLLKRITIK – KVINNOR UNDER 1800-TALET

KÄLLA 1: Utdrag från en bok om kvinnor i västvärlden. Kvinnor i västvärlden från renässans till nutid – renässans, reformation och revolution. Liber AB. 2006. Blom, Ida; Sogner, Sølvi & Rosenbeck, Bente. Denna del är skriven av Bente Rosenbeck. Bente Rosenbeck är professor emeritus vid Köpenhamns Universitet.

Kvinnors livsvillkor förbättrades i många avseenden. Barnsängsdödligheten försvann, spädbarnen överlevde, flickor och kvinnor fick oftare än förr sin del av maten – och överlevde. Ensamstående kvinnor kunde klara sig utanför familjen och försörja sig själva, och även livet som ensamstående mor blev möjligt, trots allt. Det blev möjligt att kontrollera barnafödandet, färre barn förbättrade inte bara familjens livsvillkor som helhet utan även kvinnors hälsa. Kvinnor kunde slippa många fysiska lidanden, något som var en förutsättning för jämställdhet.

Samtidigt omdefinierades och moderniserades arbetsfördelningen mellan könen. Giftnas möjligheter att utföra produktivt arbete i hemmet minskade parallellt med att jordbruket kapitaliserades och den industriella revolutionen genomfördes. Där äkta makar tidigare varit arbetskamrater inom jordbruket, handel och hemindustri, blev kvinnor nu marginaliserade i produktionen. Om de inte blev lönearbetare utanför hemmet upphörde de att bidra direkt till familjens försörjning och blev ekonomiskt beroende.

En av industrialiseringens frigörande sidor var att den gav många kvinnor möjlighet till större självbestämmande, men samtidigt blev familjen mer isolerad och privatiserad. I familjen skulle arbetskraften reproduceras, men det skapades bara bruksvärden, inte bytesvärden, inom familjen, och arbetet var inte betalt. Samtidigt fick kvinnor tillträde till många yrken och utbildningar, och med tiden fick de även ökade politiska rättigheter. Men det uppstod en skillnad mellan giftnas och ogiftnas kvinnor. Giftnas kvinnor blev jämställda i äktenskapet, men på grund av avståndet mellan hem och arbetsplats förlorade hemarbetet sin betydelse. Uppgifterna i samhället delades in i betalt och obetalt arbete. Det innebar ett osynliggörande av mycket av det arbete kvinnor utförde innanför hemmets fyra väggar.

Även arbetsmarknaden blev starkt könsuppdelad. Det framgick tydligt av förbudet mot kvinnoarbete och kraven på speciella regler till skydd för kvinnor, något som direkt och indirekt begränsade kvinnors möjligheter till arbete utanför hemmet, samtidigt som kampen för familjelön byggde på att kvinnorna tog sig an arbetet i hemmet.

Många kvinnor ville ha det så och betraktade också hemmet som sin huvuduppgift. Men det gjorde det svårt för de kvinnor som ville något annat, eller var tvungna att försörja sig själva.

Samtidigt som jämställdheten formellt blev ett faktum förstärktes kvinnors personliga och ekonomiska beroende av män. Kvinnor och män behöll sina specifika sfärer och det framställdes som en naturlig följd av de biologiska könsskillnaderna. Befolkningsrevolutionen och de många grundläggande och radikala förändringar som industrialiseringen och urbaniseringen förde med sig, utgjorde bakgrunden till att kvinnor efter 1870 började formulera nya politiska krav.

UPPGIFTER

Fråga 1a: Vilka var de roller och yrken som män respektive kvinnor fick tillgång till under 1800-talet enligt KÄLLA 1?

[3 poäng]

Fråga 1b: Tolka budskapet om kvinnans situation år 1900 i fotografiet KÄLLA 2

[2 poäng]

Fråga 2: "1800-talet förde med sig en allmän tillbakagång för kvinnorna i västvärlden".

Ta ställning till detta påstående med hjälp av de olika källorna ovan samt din egen tillägnade kunskap. Använd dig av samtliga källkritiska kriterier.

[15 poäng]